

Članak Visokog predstavnika, Wolfganga Petritscha: "Ne Napustajte Balkan"

SARAJEVO, Bosna i Hercegovina Tek sto je medjunarodni angazman na Balkanu poceo davati pozitivne rezultate, nakon 10 napornih godina i kompliciranog pocetka, s obje strane Atlantika stize sve vise poziva na prekid tog angazmana. Sada kada su pojacani strahovi od situacije u kojoj ce se medjunarodna zajednica naci uvucena izmedju mutne skupine albanskih gerilaca i makedonskih snaga sigurnosti, mnogi razmisljaju o definitivnoj etnickog podjeli bivse Jugoslavije. Takvo rjesenje bi predstavljalo katastrofu kako za regiju tako i za svijet.

Njemacki kancelar, Otto von Bismarck, je rekao da Balkan nije "vrijedan kostiju niti jednog pomeranskog grenadira". Pocetkom ovog mjeseca Lord Owen, pregovarac u toku rata u Bosni i Hercegovini i bivsi sekretar vanjskih poslova Velike Britanije, je ponovio ova Bizmarkova razmisljanja. Owen je napisao: "Ono sto nam je danas potrebno je rjesenje za cijelu regiju Balkana, nesto sto bi predstavljalo danasnju verziju Berlinskog kongresa iz 1878. godine, sa unaprijed dogovorenim promjenama granica koje podrzavaju najvece svjetske sile." Prema izvjestaju Instituta za izvjestavanje o ratu i miru, sudionici na simpozijumu odrzanom pocetkom marta na Univerzitetu Columbia su se na slican nacin slozili da se granice na Balkanu trebaju izmijeniti kako bi se stvorile "manje, stabilnije jednonacionalne drzave".

Cini se da cinjenica da takve jednonacionalne drzave ne postoje nigdje drugdje osim mozda na Islandu nije pretjerano zabrinula sudionike ovog simpozijuma. Privlacnost etnicki homogenih drzava je ocigledno toliko snazna. Bar je recept

jednostavan: okupite Velike sile, koje se sada nazivaju "medjunarodna zajednica", i zatražite od njih da se prvo zamisle nad kartama i crvenim flomasterom iscrtaju rjesenje, te da suhim serijem zagluse vapaje nacionalistickih vodja koji se medjusobno natjecu. A onda van.

Berlinski kongres iz 1878. godine, kojim je predsjedavao Bismarck, nije postigao mir podjelom regije na tako interesantne cjeline kao sto su Istocna Rumelija ili Sjeverna Bugarska. Predstavnici velikih sila su odbili da saslusaju narode o cijoj su sudbini odlucivali, ili su jednostavno spavali tokom njihovih izlaganja. Izbijelicke krize, nasilno premjestanje stanovnika I nasilje malo koga su interesirale.

Nakon stoljeca propustenih prilika, krvoprolice i sumnja se ne moze sada pomesti pod tepih konferencijske sale. Povlacenjem sa Balkana bismo riskirali zapocinjanie jos jednog zastrasujuceg kruga etnickog ciscenja. Na ovo vas posebno upozoravam jer sam zaduzen za implementaciju civilnog dijela Daytonskog mirovnog sporazuma u Bosni i Hercegovini.

Daytonski sporazum do danas ne zadovoljava niti jednog od glasnih ultranacionalista koji tvrde da predstavljaju bosanske Muslimane, Srbe i Hrvate. Ali on ima podrsku multietnicke vecine u Bosni i Hercegovini, kao sto su to pokazali historijski izbori odrzani u novembru prosle godine, koji su na vlast doveli prvu nenacionalisticku Vladu Bosne i Hercegovine. Implementacija ovog Sporazuma moze poslužiti kao model za podjeljena drustva kao sto je Makedonija.

Uz punu podrsku medjunarodne zajednice pocetkom ovog mjeseca smijenio sam Antu Jelavica sa funkcije clana zajednickog Predsjedništva BiH i vodje nacionalisticke Hrvatske demokratske zajednice. On je otvoreno podrzavao dva ratna zlocinca koje je Haski tribunal osudio za zlocine protiv covjecnosti. Njegova stranka je provela zabranjenu kampanju, koju su proturili kao "referendum", na sam dan izbora u novembru prosle godine. Zadnja kap je bilo proglasenje

“Hrvatske samouprave”, koja bi u sustini pocijepala Daytonski sporazum i osjetljivi Ustav BiH.

Zagovaraci novog Berlinskog kongresa bi tvrdili da sve ovo samo pokazuje koliko je mudra ideja da se sve podijeli i da se medjunarodna zajednica povuce. Ali tako nesto bi predstavljalo ogromnu nepravdu za milione obicnih gradjana, ne samo u BiH nego i sirom jugoistocne Evrope, koji ne zeleva da imaju ikakve veze sa nacionalizmom koji ih samo ostavlja u siromastvu, strahu i izolaciji.

Pobjedu Daytonskog sporazuma i medjunarodnog angazmana u BiH predstavlja trajni mir, polako ali opipljivo nestajanje straha u Bosni i Hercegovini i sve vece okretanje obicnih gradjana ka pitanjima koja su zaista vazna kao sto su zaposljavanje, primjereno obrazovanje za njihovu djecu, drzava koja ce biti u mogucnosti da sklapa poslove sa inostranstvom.

Zahvaljujuci nametanju striktnih imovinskih zakona gradjani BiH se u sve vecem broju vracaju u svoje domove. U toku prosle godine registrirano je vise od 67.000 izbjeglica i raseljenih lica koja se vracaju u svoje domove u podrucjima u kojima su bila u manjini, sto je skoro dva puta vise od broja koji je registriran 1999. godine. Broj povratnika se povecava i ove godine: agencije UN koje se bave pitanjima izbjeglica su u januaru 2001. godine registrirale su vise od 4.000 ovakvih slucajeva, u poredjenju sa manje od 1.700 koji su registrirani u toku istog mjeseca prosle godine.

Ekonomске reforme se takodje pocinju odvijati. U decembru prosle godine zatvoreni su “Zavodi za platni promet”, institucije iz komunisticke ere koje su imale monopol nad svim finansijskim transakcijama i kojima su i u toku i nakon rata upravljale nacionalisticke stranke. Sa konkurentskim bankarstvom koje se razvija sirom BiH, godisnji troskovi zaduzivanja su se sa 30 % smanjili na 10%.

Zvanicnici iz oba entiteta, Republike Srpske sa uglavnom

vecinskim srpskim stanovnistvom i muslimanskohrvatske Federacije, se sastaju kako bi uskladili poreski rezim u BiH. Premijeri oba entiteta planiraju da se sastaju dva puta mjesečno kako bi utvrdili politiku – to je bilo nezamislivo prije samo godinu dana.

Trzisne reforme i vladavina zakona pronalaze nacine da prodru u sumnjiva ekonomska “feudalana dobra”, koja kontroliraju nacionalisti, i da gradjanima BiH pruze cvrste pravne osnove. Gospodin Jelavic je proslog ponedjeljka pokusao dati kredibilitet svom nezakonitom proglasenju “Hrvatske samouprave” pozivajuci 100.000 Hrvata da sudjeljuju u “zajednickoj molitvi” u Mostaru, gradu u Hercegovini. Medjutim pojavilo se samo 3000 vjernika.

Nas rad u BiH i u drugim zemljama jugoistocne Evrope je spor i naporan. Ali je napredak stvaran. Pazljivi medjunarodni angazman omogucava ljudima da oblikuju svoju buducnost, a umjerenim snagama daje samopouzdanje da grade svoju zemlju uprkos prijetnjama ekstremista i kriminalaca.

Otici sada bi znacilo protraciti milijarde dolara i odbaciti godine napora. To bi jedino posluzilo kao opravdanje zagovaracima etnickog ciscenja. To bi vodilo ka stvaranju sve manjih teritorija cije su proporcije sve apsurdnije, i ka daljoj nestabilnosti u Evropi.

Wolfgang Petritsch je sef medjunarodne administracije u Bosni i Hercegovini